

**ВОЕННОПАТРИОТИЧНОТО ВЪЗПИТАНИЕ СЕ НУЖДАЕ ОТ НОВИ
ФОРМИ И ДЪРЖАВНА ПОДКРЕПА**

(Становище на Съюза на военноинвалидите и военнопострадалите)

**мл. лейт. о.з. инж. Петър Велчев,
председател на СВВП**

**Уважаеми г-н министър Найденов,
Господа офицери от кадъра и резерва на Българската армия,
Уважаеми дами и господа,**

Осъществяването на ефективно военнопатриотично възпитание е невъзможно, ако държавата абдикира от тази си функция и разчита единствено на ентузиазма и патриотичните подбуди на неправителствените ветерански организации. За съжаление в България редица фактори влияят крайно негативно върху тази изключително важна национална функция. С отмяната на наборната военна служба на 01 декември 2007 г. и преминаването към изцяло професионална армия, бе игнорирана вековната традиция и връзката „народ - армия” бе прекъсната. Армията ни се сви и се капсулира в няколко гарнизона. Тя вече е трудно откриваема.

Цяло събитие е да се срещне на улицата униформен военнослужещ в бойна, строева или парадна униформа. За съжаление значителна част от военнослужещите възприемат военната униформа предимно като работно облекло и се носи само в района на военните поделения и учебните полигони. Забравихме, че военната униформа и отличителните знаци по нея са живото средство за военнопатриотично възпитание. Точно обратното наблюдаваме в съседните нам държави на Балканите. Още с пресичането на границите с южните ни съседки Гърция и Турция се забелязва осезаемо военно присъствие. Непрекъснатото движение на бойна техника и личен състав в населените места е ежедневие. Присъствието на военен гарнизон се възприема като наличие на държавност и вдъхва сигурност и национална гордост у гражданите. Това е много силен инструмент за военнопатриотично възпитание. Точно обратното наблюдаваме у нас. Не прави добро впечатление факта, че в Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната единствено хигиенистките и военнослужещите се преобличат след приключването на работния им ден. Няма да коментираме състоянието на самите

униформи като поддръжка в опрятен вид, правилно поставяне и носене на отличителните знаци по него, описани в Устава за войсковата служба, и нагласите за спазване на вековната традиция, която свързва военната униформа с понятията ДЪЛГ, ЧЕСТ и ДОСТОЙНСТВО!

В тази връзка, ние от СВИВП, за пореден път отправяме призив към ръководството на МО, нормативно да определи статута за правеносене на военни униформи и военни отличителни знаци за всички войскове чинове от запаса и резерва, чийто брой, за съжаление, тепърва прогресивно ще намалява. Настояваме при честване на национални и регионални празници и събития, свързани с историята, настоящето и бъдещето на Българската армия, те да имат право да се явяват с военните си униформи, така както е било някога в Царство България. Пример в това отношение можем да вземем от британските и американските ветерани, които при всеки празничен повод се явяват с парадните си униформи, почти непроменени от 19-ти век до наши дни. На този етап и по този аспект на военнопатриотичното възпитание адмирации заслужава това, което прави Националното дружество „Традиция“.

Необходимо е да се помисли и за отличителни знаци на запасните чинове и резервистите, каквито сега липсват. От доста време предлагаме дискусия по въпроса за изработване на емблеми с надписи „Резервист“, „Запасен военнослужещ“, „Военноинвалид“, „Ветеран“, а защо не и „Ветеран от студената война“. САЩ и Русия имат дори медали „Ветеран от студената война“. Защото всички кадрови, наборни и запасни военнослужещи от БА, служили в периода на „студената война“, допринесоха за постигане на баланс на силите, осигуриха мирното съвместно съществуване и участваха в предотвратяването на глобален ядрен конфликт.

1. По предизвикателствата на глобализацията, миграционните потоци и мултикултурализма.

Що се отнася до глобализацията, уверявам Ви, че тя по никакъв начин не се отразява на военнопатриотичното възпитание във водещите държави от НАТО – САЩ, Великобритания, Франция и Германия. Пример в това отношение може да се вземе и от армиите на Русия, Израел, Австралия и други. Там, където държавата изгражда силна и авторитетна армия, глобализацията е безсилна да отслаби националната идентичност и патриотизма. Най-силния миграционен поток и неоспорим мултикултурализъм по никакъв начин не влияят върху САЩ и стабилното функциониране на Пентагона, който се възприема като един от най-големите работодатели в света. На американските ветерани, участвали в мисии извън националната територия, се гледа като на национални герои. Това възпитава много силно и за цял живот младежите. В посочените държави всяко

кътче, свързано с някакво военно събитие се поддържа в образцово състояние, а отношението към военноинвалидите и ветераните е като към заслужили граждани, представляващи гордостта на нацията.

За съжаление, у нас военноинвалидите и военнопострадалите продължават да преживяват с мизерните си пенсии, а законодателното разрешаване на тежките им социални проблеми винаги се възпрепятства и се отлага във времето. Да не забравяме, че това са гражданите, пострадали при или по повод отбраната на страната при изпълнение на воинските им конституционни задължения по чл. 59, ал. 1 от Конституцията на Република България.

2. По необходимостта от модерно военнопатриотично възпитание.

Модерното възпитание може да се осъществи единствено с модерни средства. В това отношение ние, като военнопатриотични съюзи, съвместно с информационните структури на Министерството на отбраната (МО) и Българската армия (БА), следва да се обърнем към любимата (а вероятно и единствената) медия на младите хора – **Интернет**. Това е един сигурен начин да достигнем до тази аудитория. Похвала в това отношение заслужават авторитетните военни Интернет-страници **Otbrana.com** и **Pan.bg**, които не само информират, но и възпитават. С популяризирането им безпроблемно могат да се заемат военнопатриотичните съюзи и организации.

Вече не е достатъчно само да бъдат обявявани „Дни на отворените врати” в поделенията на БА. Младежите и девойките трябва организирано да ги посещават. Това е въпрос на взаимодействие между началниците на гарнизони, командирите на поделения, служителите от Централното военно окръжие и служителите от военните клубове с Регионалните инспекторати по образованието.

Крайно време е някогашните „полкови музейни сбирки”, а сега музейни сбирки на военните поделения, да станат достъпни за младите българи. Това следва да е приоритетна задача за командирите на поделения, които желаят под тяхно ръководство да служат патриотично настроени офицери и войници. Добре е да се знае, че в музея на 101-ви Алпийски батальон в Смолян се съхраняват реликви от национално значение. Това са сабята и военни ордени и медали на командира на 21-ви пехотен Средногорски полк - полковник Владимир Серафимов – Освободителят на родопските българи през Балканската война. Заслужава си Командването на Сухопътните войски да помисли дали не е удачно дори да изгради нов портал (КПП) в поделението, за да се осигури облекчен достъп на младите хора (а и не само на тях) до посочените светини за българската военна история.

Необходимо е да се разшири и дейността по изработването и тържественото откриване на паметни плочи и паметници на закритите военни поделения на Българската армия. Те трябва да се поставят на лесно достъпни и популярни за гражданите места, по възможност с паркова площ и със стационарни край тях специфични за съответното поделение бойна техника и въоръжение (танкове, САУ, оръдия, гаубици, самолети и др.). Въпросните паметници и паметни плочи следва да намерят своето място в Националния регистър на военните паметници. Също така изразяваме нашата пълна подкрепа за намеренията и готовността на министър Ангел Найденов да предоставя безвъзмездно на общините образци бойна техника с отпаднала необходимост за БА.

В тази връзка, настояваме също така, досегашното небрежно отношение към експонатите във външната периферна експозиция на НВИМ да бъде прекратено и най-после да се вземат мерки за привиждането им в съответствие с елементарните изисквания за съхраняване на ценна автомобилна и бойна техника. В това отношение ръководството на НВИМ може да вземе пример от колегите си в Букурещ, Румъния. Вероятно дългогодишното занемаряване на кадровата политика спрямо управлението на НВИМ е причина и за честите инциденти и констатирани липси на безценни експонати, свързани с българската военна история.

3. По целите, обхвата и продължителността на т. нар. „военно обучение” в средните училища и университетите.

Заложените часове за лекции по „военно обучение” в средните училища (по 5 часа в 9-ти и 5 часа в 10-ти клас в часа на класния ръководител), възприемаме като първа плаха стъпка за военнопатриотично възпитание, но не и като военно обучение. Тези часове следва да се преподават като лекционен курс, наречен „Въведение в отбраната на Република България”. За ефективността на подобно обучение можем да се произнесем само ако след приключването му бъде проведено анонимно анкетиране на всички ученици, за да се установи отношението им към армията и нагласите им към отбраната на страната. Считаме, че все още е твърде рано за възторжени речи по отношение на този тип „военно обучение”.

Ако наистина искаме да имаме военно обучение в средните училища, то такова следва да се въведе чрез Закона за народната просвета или чрез законите за средното и висшето образование, а не само чрез Закона за резерва. Провеждането му трябва да се извършва по единна методика, изработена от Министерството на образованието и науката, с помощта на военни експерти и да е съобразена с възрастовите особености на учениците. За преподаватели могат да се назначават

запасни офицери и резервисти от БА след явяване на конкурс, организиран от Регионалните инспекторати по образованието. Да не забравяме и за националната традиция и добрия практически опит, който натрупахме до 1990 г., когато в средните училища се преподаваше предмета „Начално военно обучение” (НВО) в рамките на 108 учебни часа (72 часа в 9-ти клас и 36 часа в 10-ти клас). Тази теоретична подготовка на учениците завършваше с две седмици военнополово обучение и бойни стрелби с АК-47. Това способстваше младежите да влизат в казармата за отбиване на наборната си военна служба с много добра начална подготовка и стабилна психологическа нагласа.

Не бива да забравяме и нещо много важно. В държава като България, където задължителната наборна военна служба е отменена и армията е изцяло професионална, въвеждането на задължителни форми на военно обучение в други ведомства е доста спорно и вероятно ще се натъкне на правни несъответствия и оправдана съпротива. В този смисъл, ако ще се въвежда предмет „Начално военно обучение” в средните училища, то той трябва да е **свободно избираем**. Тук водещ принцип следва да е доброволния избор на ученика и писмено изразеното съгласие на родителите му. В това отношение вече имаме първопроходец с натрупан дългогодишен практически опит – подп. о.р. Михаил Неделев, командир на Ученическия батальон „Васил Левски” в Стрелча и Панагюрище.

Що се отнася до пълнолетните младежи, не само студенти, а и всички останали български граждани, то на тях трябва да им се даде реална възможност за доброволен принос към националната отбрана. Това лесно може да се осъществи чрез възстановяване на доброволен принцип и чрез модулно обучение на наборната военна служба. Модулите следва да са с продължителност не по-малка от 3 – 4 месеца всеки, да бъдат обвързани с индивидуално сертифициране с последващи задължения за служба в резерва и производство в следващо военно звание от резерва. На доброволците наборници с висше образование да се дава възможност за обучение в модули за придобиване на командирска квалификация и офицерски звания. Преминалите през наборна военна служба граждани с висше образование да имат възможност да кандидатстват и се обучават в модули за придобиване на първо офицерско звание от запаса/резерва. По този начин ще изградим БА като армия от смесен тип, по подобие на германската, която след отмяната на задължителната наборна военна служба през 2011 г., днес поддържа Корпус на наборниците-доброволци. Ще се разреши много лесно и проблема с недостига на т. нар. подготвен резерв, който сега с всяка изминала година се задълбочава. Да не забравяме, че наборниците са на постоянно разположение в казармите 24 часа в денонощието и в този смисъл наборната армия поддържа дори по-висока степен на бойна готовност от изцяло професионалната. Към началото на 2014 г. сред страните от Съвета на Европа, поддържащи

задължителна военна служба са: Австрия, Кипър, Дания, Естония, Финландия, Норвегия, Швейцария, Гърция и Турция.

Настояваме също и за въвеждане на законови изисквания за преминаване през начална военна подготовка на всички служители от държавната администрация, така както това се прилага в някои държави от ЕС и НАТО. Тези изисквания следва да се въведат чрез Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България, Закона за резерва и Закона за държавния служител.

4. По въпроса за „младежките доброволчески структури”.

През 2007-2008 г. структурите на тогавашната ИА „Военни клубове и информация” стартираха дейност по изграждане на училищни клубове „Приатели на армията”. Тази дейност бе ориентирана към информационното осигуряване на процеса на набиране на кадрови войници в първите години след отмяната на наборната военна служба. Днес не разполагаме с информация за съществуването и дейността на подобни клубове.

Вместо това, в последните години прекалено голямо значение се отдава на лагерните мероприятия на скаутските организации в България. Става въпрос за една международна космополитна организация, развиваща природосъобразен начин на живот, спортна дейност и техники за оцеляване в екстремни ситуации. В което няма нищо лошо. Но тази организация няма отношение към националното военнопатриотично възпитание и началното военно обучение, от което се нуждае българската младеж. Въпреки това, министър на отбраната Аню Ангелов подари на скаутите военен имот край село Бохот, Плевенско, за да си направят там лагер. Преди това министър Аню Ангелов успя да отнеме и продаде по бързата процедура част от имот на военноинвалидите и военнопострадалите в Кюстендил. Но, това е друга тема за обсъждане. Нямаме информация Ученическият батальон „В. Левски”, който развива активна военнопатриотична дейност и осъществява форми на начално военно обучение, да е бил подпомаган безвъзмездно с недвижима собственост на МО. Единствения подарък, получен от УБ „В. Левски” са 50 комплекта бойни униформи от стария камуфлаж, отпуснати по нареждане на бившия началник на ГЩ на БА ген. Михо Михов. Считаме, че верният път е това, което прави подп. Неделев в Стрелча и Панагюрище. Този офицер следва да бъде подпомаган не само от МО и БА, но и от нас – военнопатриотичните съюзи. Нещо повече, опитът му следва да се прилага и в други региони на страната, с активната подкрепа на структурите на МО, БА и военнопатриотичните съюзи. Активността и отговорността на военнопатриотичните съюзи следва да нараства там, където военните гарнизони вече са само история и там, където ЦВО и ВК нямат свои разгърнати структури.

5. Относно приноса на военнопатриотичните съюзи и организации за осъществяване на военнопатриотично възпитание.

Бойната техника на БА от различни периоди на съществуването ѝ, която днес определяме като „техника с отпаднала необходимост“ не престава да бъде автентично нагледно средство за военнопатриотично възпитание. Считаме, че достатъчен брой от нея следва да бъде издирена и запазена за следващите поколения българи. В тази връзка СВВП има конкретни предложения. Надяваме се, че ръководството на МО и колегите от ръководствата на останалите военнопатриотични съюзи ще ги подкрепят и с общите усилия на държавата, общините и неправителствения сектор, ще се реализират военнопатриотични идеи, не само от местно, но и от национално значение.

На 27 юни 2013 г. Обществения съвет по въпросите на отбраната (ОСВО), включващ 26 военнопатриотични съюзи и организации, взе решение да работи за възстановяване на някогашния отдел „Военноисторически изследвания“ към ГЩ на БА в днешното интегрирано МО. Според това решение той следва да работи по три основни направления: военно-исторически изследвания, военни паметници и военна археология. Надяваме се в обозримо бъдеще ръководството на МО да възприеме тази идея и да я реализира.

Считаме, че германските танкове и САУ от Втората световна война правилно бяха извадени от отбранителната линия „Крали Марко“, тъй като преди няколко години не можеха да бъдат опазени от бандитски набези. Днес предлагаме, макар и частично, възстановяване на укрепената линия „Крали Марко“, с цел прохождение и у нас на така популярния в Европа „военен туризъм“. Възстановяването на горските пътища до дълговременните огневи точки и бункерите, почистването и освежаването им, едва ли ще изискват някакви значителни средства. Постепенно на местата на извадените германски танкове, САУ и друга бойна техника, могат поетапно да се бетонират съветски тип танкови корпуси, куполи с оръдейни тела Т-34/85, САУ-100, 76 мм бронирани корабни оръдия, така както е било до 2008 година. Ако само от полигон Сливница бъдат събрани разхвърляните и непотребни корпуси на танкове, САУ и оръдейни куполи, линията „Крали Марко“ в значителна степен може да бъде оборудвана с тях. По този начин ще възстановим един безмълвен **Символичен страж** на предните постове на Родината. Ще покажем, че нещо подобно и достатъчно мащабно, като **френската укрепена линия „Мажино“**, може да бъде видяна на Балканите в нейния български вариант от годините на „студената война“.

Така бедните ни погранични общини Средец, Болярово, Елхово и Любимец ще привличат и чуждестранни туристи, а селата Горска поляна, Желязково, Воден, Ружица, Босна, Вълча поляна, Факия, Раздел, Мелница, Голямо и Малко Шарково, Лесово, Мамарчево, Гранитово и др. могат да

придобият световна известност и да се „съживят” от посещенията на организирани туристически групи. Като екскурзоводи следва да се назначават офицерите и сержантите, служили в някогашните четири Отделни картечно-артилерийски батальони (ОКАБ) и членове на военнопатриотичните съюзи от посочените общини. Общините биха могли да се снабдят със някогашна военна техника – джипове ГАЗ-69, УАЗ-469, камиони ГАЗ-66 („виетнамки”), ЗИЛ-ове, „Праги” и др. с маркировка на БНА, с която биха могли атрактивно да извозват чуждестранните туристи до бункерите и танко-огневите точки. Това би могло да се случи единствено с обединените усилия на МО, военнопатриотичните съюзи и общинските власти.

Армията означава държавност! Нека върнем спомена за нея в местата, в които някога са били нейните най-боеготови гарнизони!

Накрая, позволете ми да приветствам всички участници в това девето по ред заседание на ОСОП, с 99-годишния девиз на СВВП:

„ВСИЧКО ЗА БЪЛГАРИЯ!”